

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJĄ

2020-06-18 Nr. 4D-2019/1-708
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2019 m. gegužės 31 d. gautas X (X; toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – Teisingumo ministerija, TM) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su galimai neteisėtu kreipimosi persiuntimu Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau vadinama ir – KD arba Kalėjimų departamentas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

„[...] esu parašęs skundą 2019-05-13 (1.23E) Nr. 7R-2950 į Teisingumo ministeriją dėl to, kad pataisos namuose rakinamas lokalinis sektorius ir išleidžiama į lauką tik ant 4 valandų, tai būnant sekcijoje visą dieną su 11 asmenų, tai prilygsta kankinimui [...]. [...] bet Teisingumo ministerija kratosi atsakomybės atsakyti man ir persiunčia skundą į Kalėjimų departamentą, o tai jau prilygsta biurokratizmui, nes Kalėjimų departamentas neprivalo aiškinti priimtus Teisingumo ministerijos teisės aktus. [...] visi kratosi savo [...] stumia nagrinėjimą vienas nuo kito [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019 m. birželio 6 d. raštu Nr. 4D-2019/1-708/3D-1487 kreipėsi į Teisingumo ministeriją, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2019 m. birželio 18 d. Seimo kontrolierius gavo Teisingumo ministerijos 2019 m. birželio 17 raštą Nr. (1.17.)7R-3677; rašte ir jo prieduose pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. [...] Informuojame, kad 2019 m. gegužės 6 d. Teisingumo ministerija gavo X skundą (pridedamas), kuriame pareiškėjas teiravosi apie pataisos įstaigoje jam turintį tecti minimalų gyvenamųjų patalpų plotą, skundėsi, kad pataisos įstaigoje miego metu jam nebuvo išduotas čiužinys, reiškė nepasitenkinimą, jog gyvenamoje patalpoje yra laikomas su kitais nuteistaisiais, su kuriais nesutampa pareiškėjo požiūris, prašė įpareigoti teismą, kad pareiškėjas būtų perteistas.

Paaiškiname, kad, kreipdamasis į Teisingumo ministeriją, pareiškėjas neteikė siūlymų keisti teisingumo ministro kompetencijai priskirtų tvirtinti teisės aktų, bet reiškė savo nuomonę dėl, jo manymu, pareiškėjo atžvilgiu turinčio būti taikomo teisinio reguliavimo. Atsižvelgiant į tai, pareiškėjui turėjo būti pateikta informacija, kokios teisės normos reguliuoja jam aktualius klausimus

(*inter alia* bausmės atlikimo sąlygas).

Atkreiptinas dėmesys, kad, pagal Bausmių vykdymo kodekso 11 straipsnio 1 dalies 1 punktą, nuteistieji turi teisę iš bausmę vykdančios institucijos gauti informaciją apie bausmės atlikimo tvarką ir sąlygas, savo teises bei pareigas. Atsižvelgiant į tai, informaciją dėl pareiškėjo prašyme nurodytų klausimų jam pagal kompetenciją turi pateikti pataisos įstaiga, kurioje jis atlieka laisvės atėmimo bausmę.

Kartu pažymėtina, kad pareiškėjas savo skunde nurodė, jog miego metu jam nebuvo išduotas čiužinys. Todėl, atsižvelgiant į būtinybę ištirti galimą pataisos įstaigos administracijos neveikimą, dėl ko galimai galėjo būti pažeistos pareiškėjo teisės, vadovaujantis Bausmių vykdymo kodekso 183 straipsnio 2 dalimi, buvo priimtas sprendimas pareiškėjo skundą persiųsti pagal kompetenciją nagrinėti Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (raštas pridedamas), apie tai atitinkamai informuojant pareiškėją (raštas pridedamas). [...]“;

4.2. Pareiškėjo 2019-04-30 skundas adresuotas Teisingumo ministerijai (reg. 2019-05-06 Nr. 3R-1568);

4.3. Teisingumo ministerijos Pareiškėjui adresuotas 2019 m. gegužės 13 d. raštas Nr. (1.23E) 7R-2950, kuriame informuojama, kad „[...] pagal Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų, patvirtintų teisingumo ministro 2012 m. vasario 28 d. įsakymu Nr. 1R-58, 8.31 punktą nagrinėti asmenų prašymus, skundus ir pranešimus bausmių ir suėmimo vykdymo sistemos veiklos klausimais pavesta Kalėjimų departamentui [...], informuojame, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 14 straipsnio 8 dalimi, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijoje gautas Jūsų skundas (prašymas, pareiškimas) persiųstas pagal kompetenciją nagrinėti Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos.“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

6. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama – VAĮ):

3 straipsnis. „*Viešojo administravimo principai*“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 6) efektyvumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas ir įgyvendindamas sprendimus, jam skirtus išteklius naudoja ekonomiškai, rezultatų siekia kuo mažesnėmis sąnaudomis; [...]“;

14 straipsnis. „*Prašymų ir skundų nagrinėjimas*“ – „8. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. Jeigu nėra kito viešojo administravimo subjekto, kuriam galėtų perduoti prašymą ar skundą nagrinėti pagal kompetenciją, jis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos apie tai praneša asmeniui paaiškindamas jo prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis. [...]“

7. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos

Vyriausybės 1998 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 851:

1 punktas – „Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (toliau – Teisingumo ministerija, ministerija) yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga. Teisingumo ministerija formuoja valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, o įstatymų nustatytais atvejais – ją įgyvendina teisingumo ministrui pavestose valdymo srityse“;

8 punktas – „Teisingumo ministerija, siekdama jai nustatytų veiklos tikslų, atlieka šias funkcijas: [...] 8.35. teisės aktų nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus, skundus ir pranešimus, priskirtinus ministerijos kompetencijai, imasi priemonių, kad būtų atsakyta į juose keliamus klausimus; [...]“.

Lietuvos Respublikos teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau vadinama – LVAT) 2012-03-01 nutartyje (administracinė byla Nr. A502-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A10-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“.

Tyrimo išvados

9. Pareiškėjas Skunde nurodo, jog skundu kreipėsi į Teisingumo ministeriją, kuri skundo nenagrinėjo, o persiuntė jį nagrinėti pagal kompetenciją Kalėjų departamentui; Pareiškėjo manymu, Teisingumo ministerija taip elgdamasi veikė nepagrįstai.

10. Teisingumo ministerija yra Lietuvos Respublikos valstybės įstaiga, kurios paskirtis – formuoti valstybės politiką, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą teisingumo ministrui pavestose valdymo srityse, ir kuri, be kita ko, nagrinėja asmenų pranešimus, prašymus ir skundus, teikia jiems informaciją.

Pagal teisinį reglamentavimą bei teismų praktiką, nagrinėdama pareiškėjų skundus Teisingumo ministerija, kaip viešojo administravimo subjektas, privalo laikytis įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo principų, kas reiškia, kad Teisingumo ministerijos atsakymai į skundus ir prašymus turi būti parengti pagal jų turinį ir per teisės

aktuose numatytus terminus.

11. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas su 2019 m. balandžio 30 d. skundu kreipėsi į Teisingumo ministeriją (2019-05-06 registracijos TM Nr. 3R-1568).

TM informavo Seimo kontrolierių, kad Pareiškėjo 2019-04-30 kreipimasis (registracijos Nr. 3R-1568) 2019-05-13 buvo persiustas Kalėjimų departamentui, Pareiškėjas buvo raštu informuotas apie jo kreipimosi persiuntimą (šios pažymos 4 punktas).

VAĮ 14 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad tuo atveju, jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų arba priimti administracinės procedūros sprendimo dėl skunde išdėstyto klausimo, jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam subjektui bei apie tai praneša asmeniui.

Taigi, viešojo administravimo subjektas, šiuo atveju – TM, įvertinęs gauto skundo (pareiškimo) turinį ir nustatęs (šios pažymos 4 punktas), jog negali spręsti jame išdėstytų klausimų arba priimti atitinkamų sprendimų, persiunčia tokį skundą kompetentingai įstaigai, šiuo atveju – KD. Kalėjimų departamentas, kuris gali efektyviausiai pagal kompetenciją išspręsti Pareiškėjo keliamus klausimus arba problemas, tačiau, pagal esamą teisinį reguliavimą, apie persiuntimą kitai institucijai privalo informuoti Pareiškėją ne vėliau kaip per 5 darbo dienas. Konstatuotina, jog Teisingumo ministerija, vadovaudamasi VAĮ nustatytu reguliavimu, Pareiškėjo skundą pagrįstai ir per VAĮ įstatyme numatytą terminą persiuntė nagrinėti pagal kompetenciją Kalėjimų departamentui.

12. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Teisingumo ministerijos pareigūnai, įvertinę Pareiškėjo skundo turinį ir vadovaudamiesi VAĮ numatytais pagrindais ir laikydamiesi termino, pagrįstai persiuntė Pareiškėjo skundą nagrinėti pagal kompetenciją Kalėjimų departamentui, atsižvelgiant į tai, Skundas pripažintinas nepagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžiama X Skundą dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su kreipimosi persiuntimu Kalėjimų departamentui prie Teisingumo ministerijos, atmesti.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas